

Discipolii lui Marte

Portrete și destine  
în vreme de război

Autori

Flavius Nicolae Roaită

Manuel Stănescu

editura

Miidecărți

Bragadiru - 2019

## CUPRINS

Cuvânt înainte .....	9
Viktor Emil König – destinul unui sas în Waffen-SS.....	15
Garda lui Hitler, pe străzile din România .....	47
Debarcarea în Normandia: Ziua cea mai lungă .....	59
Precursorul lui Stauffenberg.....	67
Generalul Avramescu .....	79
Luptând până la distrugere. Combatanții SS din Nordland în Bătălia Berlinului .....	99
Unternehmen Greif. Panica și deruta cuprind Armata Americană .....	113

## VIKTOR EMIL KÖNIG – DESTINUL UNUI SAS ÎN WAFFEN-SS

Prezentul articol prezintă, în succint, o istorie personală inedită, respectiv un crâmpei din experiența militară a lui Viktor Emil König<sup>1</sup>, un tânăr sas înrolat în Waffen-SS<sup>2</sup>. Unul dintre cei 63.000 de membrii ai comunității germane din România care, în perioada celui de-Al Doilea Război Mondial – în spiritul epocii și sub impulsul sentimentelor de apartenență la Vaterland<sup>3</sup> – au demonstrat, în egală măsură, entuziasm și naivitate, loialitate și desolidarizare, negare și asumare<sup>4</sup>. O istorie aparte, un fragment din destinul afectat al unei comunități, care i-a fost dat ca moștenire, odată cu

- 
- 1 Acest articol are la bază consemnarea de către domnul Carol König a unei mărturii care a aparținut lui Viktor Emil König în timpul unei vizite realizată la Karlsruhe, în anul 1996 (sursa se păstrează în arhiva autorului). Aceasta a fost completată de autor în urma studierii unor fonduri de documente aflate la Bundesarchiv Koblenz, Arhivele Naționale Militare Române și la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Demersul nostru a avut ca scop conturarea biografiei unui tânăr membru al comunității germane din România, care în decurs de 3 ani și jumătate, a cunoscut drama războiului și infernul gulagului sovietic, suportând consecințele deciziilor sale. Un supraviețuitor prin caracter, pe care Providența l-a însoțit pretutindeni, căci Viktor Emil König a avut o existență tumultuoasă și longevivă, încetând din viață pe 12 martie 2014, la aproape 91 de ani în statul german;
  - 2 SS-ul Combatant – a reprezentat ramura operativă a Organizației SS, constituită și dezvoltată gradual începând cu anul 1935. A fost asociată cu o armată politică, care a avut ca fundament ideologia național-nacionalistă și principiile rasiale promovate de Heinrich Himmler. Însă evoluția războiului și efortul sistemului militar al Reich-ului German a determinat primirea unor numeroase categorii de voluntari străini care aveau origini etnice, rasiale și confesionale foarte diversificate: francezi, valoni, elvețieni, ruși, danezi, greci, caucazieni, turkmeni, tătari, uzbeki, indieni etc.
  - 3 Patria mamă – țara de origine a neamului;
  - 4 Paul Milata, *Între Hitler, Stalin și Antonescu. Germanii din România în Waffen-SS*, ed. Schiller Verlag, 2018, p. 5;

destrămarea Imperiului Austro-ungar și formarea României Mari. O istorie a celor mulți, un exemplu de voință a tinerilor unei comunități bulversată de efectele nefaste asupra membrilor săi. În definitiv, un destin tragic, datorat unor împrejurări la fel de tragice.

Familia lui Viktor Emil König era originară din Cisnădie, o localitate situată la doar câțiva kilometri distanță de orașul Sibiu. Undeva, pe văile pâraielor Ursului și Argintului, în apropiere de poalele Măgurii Cisnădiei. O așezare fondată în secolul al XII-lea de către coloniștii sași, chemați de regele Ungariei, Géza al II-lea, pentru a proteja granițele imperiului de atacurile repetate ale popoarelor de origine turco-tătară, care migrau dinspre exteriorul arcului carpatic<sup>5</sup>.

Bunicul lui Viktor, Georg König, era apreciat la nivelul comunității sale, ca fiind un tânăr întreprinzător și de mare încredere care, în plus, dispunea de bune abilități de comunicare, atât în săsească, dar și în limbile germană, maghiară și română. Calități, în considerarea cărora, membrii Nachbarschaft-ului – cei mai înțelepți dintre reprezentanții comunității locale – au decis să îl trimită în inima Banatului, la Timișoara, pentru a se îngriji de o parte însemnată a produselor, care erau trimise acolo spre vânzare. În mod special, postavuri, dar și alte importante categorii de țesături.

Stabilitatea financiară, obținută prin multă voință și efort, i-a permis lui Georg König să își întemeieze o familie, căsătorindu-se cu Maria, care i-a dăruit gemeni: pe Wilhelm și Emil, la 27 aprilie 1897. Cel care a decis să rămână în orașul aflat pe malurile râului Bega, a fost Emil, cel care a moștenit de la tatăl său pasiunea pentru cifre și a hotărât să urmeze o carieră în domeniul financiar-contabil, lucrând pentru început la diferite întreprinderi comerciale.

După încheierea Primului Război Mondial s-a angajat la Fabrica de Furnir și Industria Lemnului „Prohaska s.p.a.” și s-a căsătorit cu Charlotte, care pe 12 iulie 1923 a dat naștere primului lor fiu Viktor, căruia i s-a adăugat și prenumele tatălui. Decesul prematur al mamei, survenit când aceasta avea frageda vârstă de numai 2 ani, l-a marcat profund pe Viktor, lăsându-i în suflet un vid emoțional, care a fost completat în timp prin grija, afecțiunea

---

5 Nicolae Iorga, *Ce sint și ce vor sașii din Ardeal*, Tipografia „Cultura Neamului Românesc”, 1919, p.13-15;

Respect pentru oameni și cărți

și dăruirea Carolinei Herschdörfer, cea care avea să devină a doua soție a tatălui său.



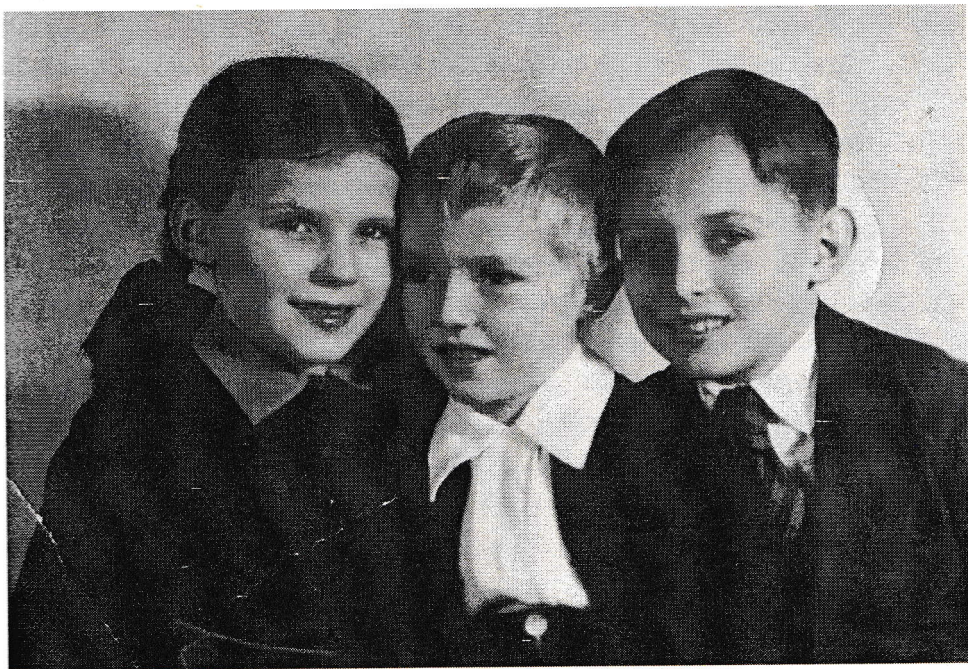
Biserica fortificată din Cisnădie fotografiată în anul 1938 de Kurt Hielscher (carte poștală păstrată în colecția Muzeului Național de Istorie a României, cu numărul de inventar 162104/183)



Viktor Emil König la finalul școlii primare  
(fotografie păstrată în colecția Carol König)

Respect pentru oameni și cărți

După terminarea claselor primare, în 1934, s-a decis să urmeze Liceul German de Stat din Timișoara, actualul liceu „Nikolaus Lenau” pe care l-a absolvit opt ani mai târziu, prin susținerea examenului de bacalaureat. A fost considerat un elev conștiincios, pasionat de științele exacte, de matematică, îndeosebi, o disciplină care a fost hotărâtoare formarea sa profesională. O mare pasiune a lui Viktor a fost sportul, în perioada liceului activând în mai multe echipe de fotbal și handbal, inclusiv la clubul „Știința” Timișoara. Începând cu 1942 a lucrat ca practicant contabil la aceeași întreprindere unde tatăl său își desfășura activitatea, în calitate de contabil șef.



O frumoasă fotografie din copilărie. Cei trei copii ai familiei König: Martha, Öcsi și Viktor la jumătate anilor 1930 fotografie păstrată în colecția Carol König înainte de război. Pe spate sunt scrise următoarele cuvinte „1940 Familia König Emil. De la stânga la dreapta: Ocsi, Medi, Martha, Emil, Viktor. Fotografia a fost realizată la atelierul Roncskevics aflat în Piața Lahovari, nr. 1 din Timișoara (fotografie păstrată în colecția Carol König)

Încă din perioada anilor 1930, ascensiunea Reich-ului German a avut o influență sporită asupra germanilor aflați pe întregul continent european, desemnați spre deosebire de cetățenii Reich-ului (Reichsdeutsche) ca

Volksdeutsche (etnici germani). Mai ales, de partea tinerilor, puterea de atracție a crescut o dată cu evoluția economică, tehnologică și culturală a statului național-socialist, care în septembrie 1939 a hotărât să intervină militar în Polonia.

Succesele militare obținute în primii ani ai conflictului au potențat entuziasmul etnicilor germani din Ungaria, Iugoslavia și România, care au dorit să contribuie la efortul de război prin înrolarea în diferite structuri militare și servicii auxiliare<sup>6</sup>. Acest gest nu echivala neapărat cu adeziunea la ideologia național-socialistă sau afilierea la partidul comunității germane, însă era o alternativă pentru a evita îndeplinirea stagiului militar în armata țării ai cărei cetățeni erau prin naștere. Cum era și în cazul sașilor și șvabilor din România. Totodată existau și o serie de avantaje materiale pentru cei care se înrolau în unitățile militare germane, avantaje reprezentate de nivelul ridicat al soldelor, ajutoarele oferite văduvelor și copiilor orfani etc.

Nesatisfacerea serviciului și înrolarea într-o altă armată însemna un act de trădare, însă această practică – des întâlnită în rândul comunității germane – era tolerată datorită importanței pe care G.E.G.R.<sup>7</sup> o deținea în relațiile dintre statul român și Reich-ul German. Dacă în intervalul 1940-1943 înrolările voluntarilor s-au realizat într-o manieră disimulată, sub forma unor plecări succesive de lucrători agricoli, după semnarea convenției interguvernamentale din 12 mai 1943, recrutarea a căpătat un caracter oficial atingând o nouă dimensiune<sup>8</sup>.

Numeroși tineri sași și șvabi au evitat să îmbrace uniforma Armatei Române, percepută ca fiind mai puțin înzestrată și instruită decât

6 Organisation Todt (Organizația Todt), Deutsche Reichsbahn (Căile Ferate Germane), Reichspost (Serviciul Poștal al Reich-ului), Reichsarbeitsdienst (Serviciul de Muncă al Reich-ului) etc.

7 Grupul Etnic German din România a luat ființă prin votarea Legii nr. 830 la 21 noiembrie 1940, funcționând ca o entitate cu statut juridic care a reprezentat membrii comunității germane aflați pe teritoriul statului român până în luna octombrie 1944. În timpul guvernării antonesciene a deținut un statut de semi-autonomie în zone din Banat și din S-E-ul Transilvaniei, având competențe sporite în sfera învățământului, culturii și parțial a economiei minoritare, unde reprezentanții săi dispuneau de libertatea și resorturile necesare pentru a impune măsurile hotărâte la nivel central. Sub conducerea Volksgruppenführer-ului Andreas Schmidt, comunitatea germană din România a cunoscut un proces de dependență față de interesele militare ale celui de-al Treilea Reich.

8 Florin Constantiniu, *Antonescu-Hitler. Corespondență și întâlniri inedite (1940-1944)*, vol. III, ed. Cozia, București, 1991, p. 88-90.

Respect pentru oameni și cărți

Wehrmacht-ul<sup>9</sup>, dar și datorită unor forme de abuzuri și discriminări, care încă mai persistau și se practicau în unele garnizoane.

Deși trecuseră mai mult de două decenii de la unirea Transilvaniei cu România, anumiți subofițeri încă mai încercau să obțină foloase materiale de la conaționali de origine germană, aceștia fiind percepuți ca membrii unei minorități prospere. Altfel, recruților le erau atribuite sarcini greu de îndeplinit, care aveau ca rezultat pedepsirea prin instrucție suplimentară, anularea permisiilor și aplicarea unor corecții fizice. Oricum, tratamentul injust, caracterizat prin violență verbală și fizică era folosit de către unii subofițeri în exercitarea funcțiilor de conducere, în relația cu toți militarii aflați sub comandă, indiferent de naționalitate.

Dr. Paul Philippi, la acea dată un adolescent sas din Brașov își amintește de relatările fraților săi, care își îndeplineseră stagiile la trupă în uniforma românească „*Asta era un păcat în Armata Română, că soldații proști erau tratați ca niște animale*”<sup>10</sup>.

La începutul anilor 1940, puțini dintre tinerii membrii ai comunităților germane cunoșteau deosebirea dintre Wehrmacht și Waffen-SS, aceștia completând documente la centrele de recrutare pentru a se înrola în Armata Germană SS, o realitate confirmată și de dr. Paul Philippi care afirmă că „*de fapt eu am conceput să intru ca voluntar în Armata Română, dar atunci venea acest mare efort care ne trăgea pe toți în Armata Waffen-SS. Ni se spunea Armata Germană SS, era titlul în românește, Armata Germană SS și atunci mergeam și noi*”<sup>11</sup>.

Însă, dacă la începutul războiului, cei care doreau să îmbrace uniforma germană puteau să opteze între armata regulată și ramura combatantă a SS-ului, după prima jumătate a anului 1943, majoritatea erau repartizați în mod direct către unitățile care aparțineau de armata „*ideologică*”<sup>12</sup>. Diferențele

9 Wehrmacht – totalitatea forțelor armate ale statului german din perioada 1935-1945;

10 Dr. Paul Philippi (21.11.1923-27.07.2018), sas originar din orașul Brașov, înrolat în Waffen-SS în vara anului 1943. A urmat cursurile SS-Junkerschule Braunschweig și ca SS-Untersturmführer (sublocotenent) a luptat în perioada martie-mai 1945 pentru apărarea populației civile din Burgenland, membru în *Kampfgruppe Feyrer* din Divizia 11 mecanizată voluntari SS „Nordland”. A primit Eisernes Kreuz II Klasse (Crucea de Fier clasa a II-a) și Infanterie-Sturmabzeichen (Insigna de asalt a infanteriei). Interviu realizat de autor în 8 februarie 2018 la Sibiu.

11 *Idem*.

12 Anna M Wittmann, *Coșmar în Balcani. Un sas transilvănean în cel de-al Doilea Război Mondial. După relatările lui Friedrich (Fred) Umbrich*, ed. Cartier, Chișinău, 2015, p. 98.

Respect pentru oameni și cărți

dintre cele două structuri, rigorile vieții de cazarmă și sacrificiile conflictului modern aveau să le cunoască după sosirea lor în garnizoanele Reich-ului German și pe fronturile unde aveau să fie trimiși în prima linie.



Tânăra familie de sași în port tradițional. Fotografie realizată de Kurt Hielscher în anul 1940 (fotografie păstrată în colecția Muzeului Național de Istorie a României, cu numărul de inventar 162104/238/b)